

RANUAN KUNNAN VALMIUSSUUNNITELMA Yleinen osa

Kunnanhallitus 1.11.2021 § 261
Kunnanhallitus 26.5.2025 § 136

Sisällys

1 Strateginen valmiussuunnitelma, varautuminen häiriötilanteisiin	4
1.1 Turvallisuuskulttuuri ja turvallisuudenhallinta kuntakonsernissa	4
1.2 Elintärkeät ja kriittiset toiminnot sekä niihin kohdistuvat uhkat	4
1.3 Varautumisen ja valmiussuunnittelun tarkoitus ja tavoitteet.....	6
1.3.1 Varautuminen ennaltaehkäisevänä toimintana	6
1.3.2 Elintärkeiden toimintojen ja palveluiden turvaaminen: jatkuvuussuunnittelu.....	7
1.3.3 Häiriötilanteen hallinnan ja johtamisen edellytysten turvaaminen	7
1.4 Lainsäädäntö ja ohjeet	7
1.5 Alueelliset ja kunnalliset uhka-arviot ja riskien arviointi	8
1.5.1 Kuntakonsernin yhteiset uhka-arviot	8
1.5.2 Poikkeusolojen uhkien arviointi	8
1.5.3 Toimialakohtaiset uhka-arviot	8
1.6 Painopisteet varautumisen kehittämisessä ja toimenpideohjelma	9
1.7 Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ja hankinnat	9
1.8 Varautumiskoulutus ja harjoitukset.....	9
1.9 Valmiussuunnittelun vastuut ja vastuuhenkilöt kuntakonsernissa	10
1.10 Varautumisvelvoitteiden huomioiminen ostopalveluissa ja sopimusperusteisessa palvelutuotannossa	12
1.11 Yhteistoiminta varautumisessa ja suunnitelmien yhteensovittaminen.....	13
1.12 Kuntakonsernin valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen.....	13
1.13 Pelastuslaitoksen tuki valmiussuunnittelulle	13
2 Operatiivinen valmiussuunnitelma, häiriötilanteen hallinta	13
2.1 Häiriötilanteen hallinnan tehtävät ja tavoitteet	13
2.2 Uhka-arvioiden keskeiset tulokset	14
2.3 Johtamisjärjestelmä normaalioloissa	14
2.4 Kuntakonsernin johdon ja avainhenkilöstön hälyttämis- ja informointijärjestelyt	15

2.5 Luottamushenkilöelinten informointi.....	15
2.6 Tehostetun johtamisen ja tilanteen seurannan käynnistäminen häiriötilanteessa	16
2.7 Johtamispaikat	16
2.8 Johtaminen ja tilannetietoisuus.....	17
2.9 Viestinnän ja tiedottamisen peruslinjaukset	19
2.10 Vastuut ja tehtävät häiriötilanteen hallinnassa	19
2.11 Pelastuslaitoksen tuki häiriötilanteen hallinnassa	20
2.12 Pelastustoiminta, väestön suojaaminen ja yhteistoiminta pelastuslaitoksen kanssa	20
2.13 Toiminnan yhteensovittaminen	22
2.14 Hälytysohje asukkaille häiriötilanteissa ja viranomaisten antama vaaratiedote	23
3 Poikkeusolojen valmiussuunnitelma, varautuminen poikkeusoloihin	23
3.1 Poikkeusolojen vaikutukset kunnan toimintaan ja toimintaedellytyksiin.....	23
3.2 Valmiustoiminta poikkeusoloissa	24
3.3 Kunnan hallinto poikkeusoloissa	25
3.4 Valmiustoiminta poikkeusoloissa	26
3.5 Varausjärjestelyt ja varaamisen vastuut	26
3.5.1 Henkilöstön varaamisen vastuut kuntakonsernissa.....	26
3.5.2 Vastuut rakennusvarauksista.....	27
3.6 Väestönsuojelutehtävät ja väestönsuojeluorganisaatio	27
4 KÄSITTEET	27
5 SUUNNITELMAN LIITTEET	28

1. Strateginen valmiussuunnitelma, varautuminen häiriötilanteisiin

1.1. Turvallisuuskulttuuri ja turvallisuudenhallinta kuntakonsernissa

Kunta turvaa asukkailleen peruspalvelut sekä turvallisen, terveellisen, toimivan ja viihtyisän asuin- ja elinympäristön. Elinkeinotoiminta rakentuu luontaisille vahvuuksille. Kunta varmistaa suunnitelmillaan ja ohjeillaan kuntalaisten kokonaisturvallisuuden ja sen hallinnan. Jokaisella hallintokunnalla on omaan toimintaan ja palvelutuotantoon sekä arjen turvallisuuteen liittyvät suunnitelmat.

Kunnan valmiussuunnitelman ja varautumisen suunnitelmat pidetään ajan tasalla ja niitä päivitetään vähintään kerran valtuustokaudessa. Johtoryhmä tarkastaa kerran vuodessa suunnitelmien päivityksen tarpeen, tarvittavien harjoitusten järjestämisen sekä henkilöstön koulutussuunnitelman.

Tämä suunnitelma on tarkoitettu otettavaksi käyttöön normaaliolojen erityistilanteissa, häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa. Tämän suunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä päättää kunnanjohtaja. Yksittäisen osaston/toimialan osalta toimialaa koskevan valmiussuunnitelman käyttöönottopäätöksen tekee ao. osastopäällikkö tai hänen sijaisensa.

Laajaan hyvinvointikertomukseen on yhdistetty turvallisuussuunnitelma, jolloin turvallisuus tulee osaksi kunnan toimintastrategiaa ja johtamista.

Turvallisuussuunnitelman tavoitteena on ennalta ehkäistä ja torjua onnettomuuksia ja tapaturmia, rikoksia, häiriöitä sekä parantaa ihmisten turvallisuuden tunnetta.

1.2. Elintärkeät ja kriittiset toiminnot sekä niihin kohdistuvat uhkat

Yhteiskunnan turvallisuudesta huolehtiminen on valtiovallan keskeisimpiä tehtäviä. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta on kiinnitetty erityistä huomiota kansainväliseen ulottuvuuteen sekä varautumisen ja kriisijohtamisen toimijakentän laaja-alaisuuteen. Elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitys osana yhteiskunnan varautumista ja häiriötilanteiden hallintaa korostuu. Myös kuntien rooli on tuotu esille aikaisempaa korostetummin samoin kuin aluehallintouudistuksen vaikutukset.

Periaatepäättöksessä nimetään ja määritellään yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, niiden tavoitetilat sekä ministeriöille kuuluvat strategiset tehtävät.

Elintärkeät toiminnot ovat seuraavat:

- Valtion johtaminen
- Kansainvälinen toiminta
- Suomen puolustuskyky
- Sisäinen turvallisuus
- Talouden ja infrastruktuurin toimivuus
- Väestön toimeentuloturva ja toimintakyky
- Henkinen kriisinkestävyys.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan sisältyvät seuraavat uhkamallit ja häiriötilanteet:

- Voimahuollon vakavat häiriöt
- Tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt
- Kyberuhkat
- Kuljetuslogistiikan vakavat häiriöt
- Yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt
- Elintarvikehuollon vakavat häiriöt
- Rahoitus ja maksujärjestelmän vakavat häiriöt
- Julkisen talouden rahoituksen saatavuuden häiriintyminen
- Väestön terveyden ja hyvinvoinnin vakavat häiriöt
- Suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhkat
- Terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava rikollisuus
- Rajaturvallisuuden vakavat häiriöt
- Poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus
- Sotilaallisen voiman käyttö.

Monet uhkista ovat jo sellaisenaan poikkeusoloja tai voivat johtaa niihin. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat voivat esiintyä itsenäisinä tai samanaikaisesti usean muun kanssa. Niiden lähteitä, tarkkoja kohteita, tavoitteita, ilmenemisen laajuutta tai vaikutusten siirtymistä esitetyiltä tasoilta toiselle on vaikea ennustaa. Myös arviot uhkien toteutumisen todennäköisyydestä vaihtelevat ja voivat muuttua nopeastikin. Vakavin turvallisuustilanne, johon Suomi saattaisi joutua, liittyy maahan kohdistuvaan

laajamittaiseen sotaan.

Kunnan elintärkeät ja kriittiset toiminnot ja palvelut ovat:

- Vesi- ja jätehuolto
- Perusopetus
- Päivähoito
- Laitosten ja koulujen ruokahuolto
- Kunnan omistamien kiinteistöjen ja kokoontumispaikkojen ylläpito
- Kunnan operatiivinen johtaminen ja demokraattisen päätöksenteon minimitason turvaaminen
- Katu- ja tieverkosto
- Viestintä ja tiedotus
- Rahaliikenteen varmistaminen
- Energia
- Materiaalisen omaisuuden suojelu
- Kuituyhteyksien ja välttämättömien tietojärjestelmien ylläpito.

1.3. Varautumisen ja valmiussuunnittelun tarkoitus ja tavoitteet

1.3.1. Varautuminen ennaltaehkäisevänä toimintana

Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa (valmiuslaki 12 §). Varautumista johtaa ja valvoo valtioneuvosto sekä kukin ministeriö toimialallaan. Varautumisen yhteensovittamisesta valtioneuvostossa säädetään erikseen (valmiuslaki 13 §).

Varautumisella tarkoitetaan niitä suunnitteluja johtamistoimenpiteitä, joiden avulla kunnan eri toiminnot voidaan hoitaa mahdollisimman hyvin erilaisissa häiriö- ja kriisitilanteissa. Varautumiseen kuuluvia toimenpiteitä ovat mm. valmiussuunnittelu, etukäteisvalmistelut ja järjestelyt, muun toimintavalmiuden ylläpitäminen sekä henkilöstön koulutus ja harjoitukset. Materiaalinen varautuminen tarkoittaa varautumista materiaalien saatavuus ongelmiin. Kunnan strategia varautumisessa normaaliolojen häiriö- ja eritystilanteisiin sekä poikkeusoloihin perustuu normaaliolojen toimintojen ja järjestelyjen

tehostamiseen sekä priorisoimiseen. Valmiussuunnittelun lähtökohtana on, että kunnan toiminta suunnitellaan siten, että sen tuottamat palvelut kyetään tuottamaan kaikissa olosuhteissa. Valmiussuunnittelun avulla varmistetaan toimintaedellytykset kunnan johtoryhmälle ja muulle organisaatiolle. Kaikessa suunnittelussa pyritään siihen, että toimintaa jatketaan normaaliolojen pohjalta mahdollisimman pitkälle oman organisaation järjestelyin erityistehtävät huomioiden.

1.3.2. Elintärkeiden toimintojen ja palveluiden turvaaminen: jatkuvuussuunnittelu

Elintärkeiden toimintojen ja palveluiden turvaamiseksi laaditaan jatkuvuudensuunnitelma. Suunnitelmassa

- määritellään kunnan merkittävimmät palvelut ja toiminnot, joiden toiminta tulee turvata
- tunnistetaan toiminnan uhat
- arvioidaan uhkien vaikutukset organisaatiossa ja sen toimijaverkossa
- luodaan toimintatapa vakavien häiriöiden hallinnalle.

1.3.3. Häiriötilanteen hallinnan ja johtamisen edellytysten turvaaminen

Häiriötilanteiden hallinta ja johtaminen hoidetaan normaaliajan toimivaltuuksilla. Kunnan johtoryhmä kokoontuu kunnanjohtajan kutsumana tarvittaessa. Häiriö- ja erityistilanteissa valmiusjohtoryhmää voidaan vahvistaa muilla tarvittavilla eri toimialojen viranhaltijoilla/työntekijöillä. Häiriötilanteissa joidenkin tehtävien osalta toimintaa tehostetaan ja joidenkin osalta vähennetään.

Kunnan toimivaltaiset viranomaiset on päätetty kuntalaissa, hallintosäännössä sekä kunnanhallituksen ja lautakuntien delegointipäätöksissä. Viestinnässä noudatetaan normaaliolojen viestintäsuunnitelmaa. Häiriö- ja erityistilanteita varten kriisiviestintäohje päivitetään.

1.4. Lainsäädäntö ja ohjeet

Varautumista koskevalla valmiuslainsäädännöllä pyritään tehostamaan poikkeusoloihin varautumista eri hallinnonaloilla. Tällainen lainsäädäntö takaa normaalioloissa tapahtuvan suunnittelun tasasuhteisen edistymisen kaikilla hallinnonaloilla ja sopeuttaa eri alojen etukäteisvalmistelut yhtenäiseksi

järjestelmäksi. Valmiussuunnitelman keskeisenä perustana ovat pelastuslaki (379/2011), asetus pelastustoimesta (407/2011), valmiuslaki (1552/2011), Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2025, Valtioneuvoston puolustusselonteko 2024 sekä sisäisen turvallisuuden strategia 2017.

1.5. Alueelliset ja kunnalliset uhka-arviot ja riskien arviointi

1.5.1. Kuntakonsernin yhteiset uhka-arviot

Kuntakonsernin merkittävimpiä uhkia ovat:

- sähköisen infrastruktuurin häiriintyminen
- ICT- ja kyberuhkat
- energian ja vedenjakelun häiriöt
- väestön terveyden ja toimeentuloturvan vakava häiriintyminen, pandemiat
- taloudellisen toimintakyvyn vakava häiriintyminen
- tulipalo, suuronnettomuudet ja luonnon aiheuttamat onnettomuudet
- villieläinten karkaaminen eläinpuistossa

1.5.2. Poikkeusolojen uhkien arviointi

Kohdassa 1.2. on kuvattu yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan sisältyvät uhkamallit ja häiriötilanteet. Kuvatut uhkat ja erityistilanteet voivat aiheuttaa häiriötilanteita myös kunnan toiminnoissa.

Ranuan kunnassa on oma riskienarviointijärjestelmä. Hallintokunnat ja tytäryhtiöt kartoittavat ja arvioivat toimialansa riskit kerran vuodessa. Riskiarvioinnin yhteydessä työyhteisöt päivittävät riskiarviot, uhkat ja toimenpiteet riskien ehkäisemiseksi.

1.5.3. Toimialakohtaiset uhka-arviot

Kunnan toimialakohtaisten ja tytäryhteisöjen uhka-arviot on kuvattu riskien kartoittamisen yhteydessä. Lisäksi toimialakohtaisiin valmiussuunnitelmiin on kirjattu toimialaa koskevat uhkatilanteet ja suunnitelmat toiminnan suojaamisesta ja turvaamisesta. Riskianalyysinperusteella työyhteisöt tunnistavat olemassa olevat riskit ja haavoittuvuudet. Tunnistamisen jälkeen tehdään suunnitelmat toimenpiteistä riskien pienentämiseksi.

1.6. Painopisteet varautumisen kehittämisessä ja toimenpideohjelma

Painopistealueena ovat:

- koko kuntakonsernin suunnitelmien päivittäminen ja kehittäminen
- uhka-analyysien tekeminen normaaliksi palvelutuottajan tehtäväksi
- toimialaa tai tehtävää koskevien jatkuvuudensuunnitelmien laadinta
- häiriötilanteiden toimenpiteiden ja johtamisen harjoitukset
- koulutusten järjestäminen yhteistyötahojen kanssa.

Tarkempi toimenpideohjelma laaditaan/päivitetään vuosittain riskienkartoituksen päivittämisen jälkeen. Ohjelman laatimisesta ja päivittämisestä vastaavat kunnanjohtaja ja osastopäälliköt.

1.7. Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ja hankinnat

Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ovat kunkin hallintokunnan normaalia talous- ja toimintasuunnittelua.

Hallintokuntien tulee budjetoida vuosittain hankittavat varautumiseen liittyvät laitteet yms.

Johdon ja johtoryhmän tiloihin ja laitteisiin liittyvät hankinnat budjetoidaan kunnanhallituksen talousarvioon ja taloussuunnitelmiin.

1.8. Varautumiskoulutus ja harjoitukset

Koulutus- ja harjoitustilaisuuksien järjestäminen henkilöstölle on keskeinen osa varautumista. Kunnanjohtaja vastaa siitä, että valmiusorganisaatio on koulutettu. Valmiussuunnitteluun liittyvät koulutukset käsitellään vuosittain osastopäälliköiden kokouksessa. Samassa yhteydessä päätetään myös siitä, ketkä osallistuvat esille tulleisiin valmiussuunnitteluun liittyviin koulutuksiin. Osastopäälliköt ja tytäryhteisöjen toimitusjohtajat kartoittavat koulutustarpeet ja vastaavat, että henkilöstö saa koulutusta. Lisäksi pyritään siihen, että jokainen valmiusorganisaation johtokeskushenkilöstöön kuuluva tai keskeisen tehtävän omaava henkilö on suorittanut pelastuslaitoksen järjestämän valmiussuunnitteluun liittyvän peruskoulutuksen Kuopiossa pelastusopistolla. Pelastusopisto järjestää myös täydennyskoulutuskursseja varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyen. Näihin osallistumisesta päätetään aina erikseen. Lisäksi Ranuan kunta on osallistunut aluehallintoviraston järjestämiin

valmiusharjoituksiin. Valmiusharjoitukset ovat pakollisia harjoituksia ja niihin osallistujat määrätään.

1.9. Valmiussuunnittelun vastuut ja vastuuhenkilöt kuntakonsernissa

Kuntalain (410/2015) mukaan kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa. Kunnanjohtaja yhdessä kunnanhallituksen kanssa vastaa myös kunnan varautumisesta ja siihen sisältyvänä valmiussuunnittelusta. Kunnanjohtajan asema ja rooli strategisena johtajana on keskeinen myös varautumiseen liittyvässä kehittämistyössä. Kunnanjohtaja johtaa apunaan johtokeskushenkilöstö kunnan palvelujen ylläpitoa kunnan alueella ja osallistuu väestönsuojeluun osoittamalla tarvittaessa kunnan muodostelmia tukemaan pelastustoimintaa. Väestönsuojeluun kuuluvat tehtävät sisällytetään toimialakohtaisiin valmiussuunnitelmiin. Kunta huolehtii näiden tehtävien valmistelujen koordinoinnista kunnassa.

Keskeisiä tehtäviä ovat:

- kunnan vastuulla olevan valmiusorganisaatioiden perustaminen ja toimintavalmiuteen saattaminen
- yleisten väestönsuojien saattaminen käyttökuntoon ja tilapäisten suojarakenteiden rakentaminen
- viesti-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien saattaminen toimintavalmiuteen
- kunnan asukkaisiin kohdistuva tiedotus ja valistus
- mahdollisten evakuointien toteuttamiseen osallistuminen.

Valmiussuunnitelma liitteineen päivitetään kokonaisuudessaan neljän vuoden välein tai tarpeen mukaan tiheämmin. Kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan päivitystä valvoo, organisoi ja koordinoi kunnanjohtaja tai hänen määräämänsä viranhaltija. Kunnanjohtaja tai hänen määräämänsä viranhaltija toimii myös valmiussuunnittelun yhteyshenkilönä. Valmiussuunnittelun yhteyshenkilö ohjeistaa myös valmiussuunnitelmien päivittämiseen liittyvät toimenpiteet sekä muodostaa tarvittaessa valmiussuunnitteluun liittyviä työryhmiä ja huolehtii tarvittavan yhteistoiminnan järjestämisestä turvallisuusviranomaisten sekä muiden tahojen kanssa.

Kunnan johtoryhmä ohjaa valmiussuunnittelutyötä. Toimialakohtaisten suunnitelmien päivityksistä ovat vastuussa toimialoista vastaavat viranhaltijat ja tytäryhtiöiden toimitusjohtajat. Osastopäälliköt ja toimitusjohtajat vastaavat oman osastonsa henkilöstön ohjeistamisesta sekä suunnitteluun liittyvästä koordinoinnista ja valvonnasta. Valmiussuunnitteluun liittyy myös Ranuan kunnan turvallisuussuunnitelma. Turvallisuussuunnitelman päivityksestä vastaa kunnanjohtaja apunaan osastopäälliköt ja hyvinvointikoordinaattori.

Ranuan kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan sekä toimialakohtaiset suunnitelmat hyväksyy kunnanhallitus. Tytäryhtiöiden suunnitelmat hyväksyy yhtiön hallitus. Suunnitelman hyväksymisen jälkeen tulee osastoilla ja tytäryhtiöissä huolehtia siitä, että kaikki keskeiset avainhenkilöt perehdytetään suunnitelman sisältöön ja toimintamalleihin. Suunnitelman säännöllinen testaaminen erilaisin harjoituksin on tärkeää. Valmiussuunnitelma on tehty vastaamaan nyky-yhteiskunnan varautumisen vaatimuksia.

Valmiussuunnitelmassa kuvataan kunnan kokonaisturvallisuusjärjestelmä, joka käsittää normaaliolojen häiriö- ja erityistilanteet sekä poikkeusolot.

Organisaatio perustetaan, kun valmiuslain soveltamisedellytykset ovat voimassa.

Toimialuevastuuhenkilöt ovat seuraavat:

Hallinto-osasto

Perustamisvastuu: kunnanjohtaja

Virka, toimi Kunnanjohtaja	Nimi Tuomas Aikkila	Puh. 040 539 4293
Varahenkilö Hallintojohtaja	Nimi Pia Sorvali	Puh. 040 679 1411

Lapin pelastuslaitos

Perustamisvastuu: pelastuslaitos

Pelastusjohtaja	Markus Aarto	040 484 4000
Toimialueen päällikkö, eteläinen pelastusalue	Jyri Keränen	040 352 2276
Palomestari	Jouko Erkkilä	040 561 9867

Tekninen toimi

Perustamisvastuu: teknisen osaston osastopäällikkö

Virka, toimi Tekninen johtaja	Nimi Risto Niemelä	Puh. 040 704 9623
Varahenkilö Rakennusmestari	Nimi Monica Koukkula	Puh. 040 689 0090

Sivistystoimi

Perustamisvastuu: sivistysjohtaja

Virka, toimi Sivistysjohtaja	Nimi Juha Siitonen	Puh. 040 544 5150
Varahenkilö Yhtenäiskoulun rehtori	Nimi Susanna Tervämäki	040 069 5902

Lämpö- ja vesihuolto sekä kuituyhteydet

Perustamisvastuu: toimitusjohtaja, Ranuan Infra Oy

Virka, toimi Toimitusjohtaja	Nimi Juha-Matti Sääskilahti	Puh. 040 029 0887
Varahenkilö Käyttötekniikko	Nimi Paavo Laivamaa	040 641 3255

1.10. Varautumisvelvoitteiden huomioiminen ostopalveluissa ja sopimusperusteisessa palvelutuotannossa

Kunta tuottaa osan palveluistaan ostamalla palveluita ulkopuolisilta palveluntuottajilta, esimerkiksi yksityisiltä yrityksiltä, muilta kunnilta tai tuottamalla joitakin palveluja yhteistyössä muun kunnan/muiden kuntien kanssa.

Ulkoistettujen palvelujen osalta palvelujen tuottajaa tulee vaatia huolehtimaan myös valmiussuunnittelusta. Palvelusopimuksissa tulee mainita, että palveluntuottaja on velvollinen suunnittelemaan toimintansa niin, että toiminnot pystytään ylläpitämään myös häiriö- ja eritystilanteissa sekä poikkeusoloissa. Tähän kuuluu esimerkiksi huolehtiminen valmiussuunnitelman laadinnasta sekä tarvittavista henkilö, kalusto- ja tilavarauksista. Palvelutuotannon osalta

valmiussuunnitelmat perustuvat palveluntuottajan ja tilaajan välisiin sopimuksiin sekä tilaajan antamiin ohjeisiin ja ne hyväksyvät palvelun tilaaja.

1.11. Yhteistoiminta varautumisessa ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Yhteistoimintaviranomaiset ja tahot voivat tarvittaessa tukea kuntaa omien tehtäviensä sallimissa rajoissa. Myös kunnan eri toimialat voivat tukea muiden viranomaisten toimintaa. Tarvittaessa kunnan johtokeskukseen asetetaan viranomaisten toimesta yhteyshenkilö (vrt. pelastustoimi), jonka kautta yhteydenpito ja muiden yksityiskohtien sopiminen suoritetaan. Keskeisiä yhteistyöviranomaisia ja tahoja ovat: Lapin aluehallintovirasto, Lapin hyvinvointialue, Lapin pelastuslaitos, Lapin poliisilaitos, Pohjois-Pohjanmaan hätäkeskus, puolustusvoimat, ELY-keskus, Lapin metsäkeskus, Ranuan seurakunta, Säteilyturvakeskus, Ilmatieteenlaitos, Fortum ja muut sähköyhtiöt, Telia ja muut puhelinyhtiöt, Vapaaehtoinen pelastuspalvelu VAPEPA, SPR - Lapin piiri.

1.12. Kuntakonsernin valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen

Tytäryhteisöjen valmiussuunnitelmat sovitetaan yhteen kunnan valmiussuunnitelmien kanssa. Koko kuntakonsernin suunnitelmat käydään vuosittain läpi yhdessä kunnan johtoryhmän ja tytäryhtiöiden toimitusjohtajien kanssa.

1.13. Pelastuslaitoksen tuki valmiussuunnittelulle

Lapin pelastuslaitoksen tehtävänä on tukea kuntia valmiussuunnittelussa sekä huolehtia vastuulleen kuuluvien tehtävien valmiussuunnittelusta sekä yhteen sovittaa eri viranomaisten valmiussuunnittelua.

2. Operatiivinen valmiussuunnitelma, häiriötilanteen hallinta

2.1. Häiriötilanteen hallinnan tehtävät ja tavoitteet

Häiriötilanteen hallinnan keskeiset tavoitteet ja tehtävät ovat seuraavat:

- tilannekuvan muodostaminen
- kunnan asukkaiden ja siellä oleskelevien turvallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen
- häiriötilanteen seurausten minimointi

- kunnan johtamis- ja toimintakyvyn ylläpitäminen
- kunnan toimintojen ja yhteistyötahojen toiminnan yhteensovittaminen
- kunnan tuottamien elintärkeiden toimintojen ja palvelujen tuottamisen edellytysten varmistaminen ja siihen liittyvä päätöksenteko
- pelastustoimen ja muiden viranomaisten tukeminen
- yhteydenpito ja tiedon välittäminen muille viranomaisille ja yhteistyötahoille
- tilanteen edellyttämän viestinnän organisoiminen henkilöstölle, kuntalaisille ja muille osallisille
- ohjeiden antaminen väestölle.

2.2. Uhka-arvioiden keskeiset tulokset

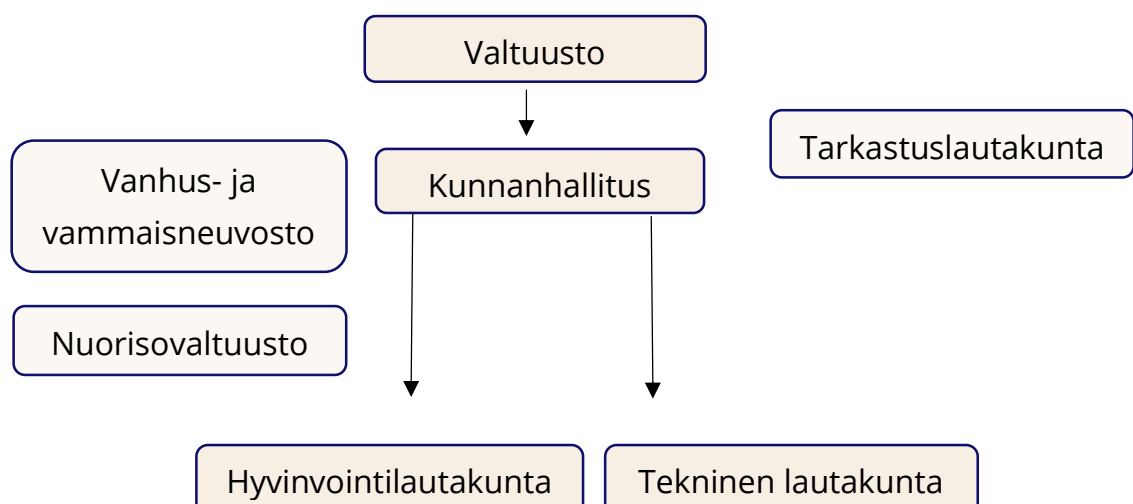
Kuntakonsernin yhteinen uhka-arvio ja riskikartoitus tehdään vuosittain tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä. Samassa yhteydessä määritetään tarvittavat toimenpiteet ja vastuuhenkilöt/vastuutahot.

2.3. Johtamisjärjestelmä normaalioloissa

Kunnan toimielimiä ovat valtuuston lisäksi kunnanhallitus, lautakunnat sekä vaikuttamistoimielimet. Poikkeusoloissa valtioneuvosto voi valmiuslain perusteella määrätä muutoksia kunnan normaaleihin johtosuhteisiin. Kunnan toiminnot jakaantuvat kolmeen eri osastoon: hallinto-osasto, sivistysosasto ja tekninen osasto, jotka puolestaan jakaantuvat tulosalueisiin ja edelleen tulosityksikköihin.

Kunnan hallinto-organisaatio on kuvattu alla.

Ranuan kunnan luottamushenkilöorganisaatio

Ranuan kunnan henkilöstöorganisaatio

2.4. Kuntakonsernin johdon ja avainhenkilöstön hälyttämis- ja informointijärjestelyt

Kunnan häiriötilanteiden ja poikkeusolojen valmiusjohtoryhmän kokoonpanoon kuuluu laajennettu johtoryhmä, johon kuuluvat normaalin kokoonpanon lisäksi Ranuan Infra Oy:n toimitusjohtaja ja viestintäkoordinaattori. Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen valmiusjohtoryhmä hälytetään keskitetysti Lapin pelastuslaitoksen kautta.

Hälytysohje nimi- ja yhteystietoineen on laadittu häiriötilanteiden ja poikkeusolojen valmiusjohtoryhmän hälyttämiseksi laajoissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

2.5. Luottamushenkilöelinten informointi

Luottamushenkilöiden informointi laajemmissa häiriötilanteissa on tarpeen. Vaikka luottamushenkilöillä ei ole häiriötilanteessa varsinaista operatiivista roolia, keskeisten luottamushenkilöiden on syytä tietää perustiedot häiriötilanteesta ja sen hallintaan liittyvistä toimenpiteistä. Kunnan luottamushenkilöiden informoinnista vastaa kunnanjohtaja tai hänen sijaisensa. Luottamushenkilöille kerrotaan tapahtumista kaikissa tapauksissa. Lyhyiden häiriötilanteiden jälkeen informointi tapahtuu pääsääntöisesti kunnanhallituksen kokouksen yhteydessä.

Vakavampien häiriötilanteiden aikana informointi tapahtuu samanaikaisesti valtuuston ja hallituksen puheenjohtajille. Tarvittaessa osastopäälliköt informoivat oman lautakuntansa puheenjohtajaa ja/tai lautakunnan jäseniä.

2.6. Tehostetun johtamisen ja tilanteen seurannan käynnistäminen häiriötilanteessa

Häiriötilanteiden päätöksenteko tapahtuu kunnassa normaalien toimintavaltuuksien ja päätöksentekojärjestelmän puitteissa. Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen valmiusjohtoryhmä muodostaa kunnan toimintojen osalta häiriötilanteen hallinnassa keskeisen toiminnallisen osan. Johtamisen ja tilanteen seurannan käynnistämisen järjestelyt ovat kuvattu johtokeskuksen toimintaohjeessa.

Normaaliaikojen häiriö- ja erityistilanteissa kunnan eri osastot vastaavat toimialaansa kuuluvien tehtävien hoitamisesta sekä siihen liittyvästä johtamistoiminnasta. Kullakin osastolla on johtamistoimintaan soveltuvat ja suunnitellut johtamistilat sekä tarvittavat valmiussuunnitelmat. Mikäli normaaliaikojen häiriö- tai erityistilanne vaatii kunnan ylimmän johdon ja osastojen johdon (kunnan johtoryhmän) koollekutsumista järjestetään keskitetty johtaminen johtokeskuksesta.

Valmiusorganisaation toiminnan pääperiaatteet muodostuvat seuraavasti: kunnan valmiusorganisaatio koostuu kunnan johtoryhmän ja johtoryhmään nimetyistä tarvittavista yhteistyötahojen edustajista. Valmiusorganisaatio ja sen johtoryhmä rakentuvat normaaliajan organisaation varaan. Samat henkilöt hoitavat tehtäviä normaalioloista poikkeusoloihin.

2.7. Johtamispaikat

Häiriö- ja poikkeustilanteissa johtokeskuksen johtamispaikkana toimii ennalta määrätyssä paikassa. Johtokeskuksen tietoliikenne- ja varavoimaratkaisut tulee toteuttaa häiriötilanteen johtamispaikan edellyttämällä tasolla. Valmiuslaki edellyttää, että julkishallinnon tulee pystyä hoitamaan tehtävänsä ja tuottamaan palvelunsa mahdollisimman häiriöttömästi myös poikkeusoloissa. Poikkeusolojen ääritilanteissa johtaminen ja sitä tukevat muut toiminnot keskitetään suojattuun johtokeskustilaan.

Johtokeskuksen osoite

Kunnanvirasto, Keskustie 34 (Hillamarketin kiinteistö)	Kunnanjohtaja Tuomas Aikkila puh. 040 539 4293	Hallintojohtaja Pia Sorvali puh. 040 679 1411
---	--	---

Häiriö- ja poikkeusolojen valmiusjohtoryhmä

Valmiusjohtoryhmän kokoonpano:

Virka, toimi	Nimi	Puh.
<i>Kunnanjohtaja</i>	Tuomas Aikkila	040 539 4293
Varahenkilö	Pia Sorvali	040 679 1411
<i>Hallintojohtaja</i>	Pia Sorvali	
Varahenkilö	Tuomas Aikkila	
<i>Palomestari</i>	Jouko Erkkilä	040 561 9867
Varahenkilö		
<i>Tekninen johtaja</i>	Risto Niemelä	040 704 9623
Varahenkilö	Monica Koukkula	040 689 0090
<i>Sivistysjohtaja</i>	Juha Siitonen	040 544 5150
Varahenkilö	Susanna Tervämäki	040 069 5902
<i>Kehittämispäällikkö</i>	Mikko Pöykkö	040 662 3700
<i>Ranuan Infra Oy/toimitusjohtaja</i>	Juha-Matti Sääskilahti	040 0290 887
Varahenkilö	Paavo Laivamaa	040 641 3255
<i>Viestintäkoordinaattori</i>	Perttu Ruokangas	040 487 1300
Varahenkilö	Mikko Pöykkö	040 662 3700

2.8. Johtaminen ja tilannetietoisuus

Tilannetietoisuuden ja johtamisen edellytysten ylläpidon takia viestinnän tulee toimia myös häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikana.

Kunnan häiriötilanneviestinnän kanavia voivat olla esimerkiksi

- televisio
- radio
- lehdistö (ml. verkkolehdet)
- Yleisradion teksti-tv
- internet

- kunnan internetsivut
- muiden viranomaisten ja sidosryhmien internetsivut
- sosiaalinen media
- matka- ja lankapuhelimet
- ryhmätekstiviestit
- sähköposti
- intranet
- Virve
- infopisteiden perustaminen
- tiedotteiden jakelu
- kaiutinautot
- henkilökohtaiset tapaamiset.

Tilannekuvan muodostamisella tarkoitetaan toimintaa, jossa muodostetaan kokonaiskuvaa nopeasti muuttuvasta ympäristöstä esim. onnettomuus- tai muissa häiriötilanteissa. Tilannekuvan kokoamisella luodaan edellytyksiä päätöksenteolle ja johtamiselle. Tilannekuvaa välitetään tehtäväalueelta toiselle ja muille viranomaisille.

Tilannekuvan muodostamisessa keskeiset tekijät ja kysymykset:

- mitä on tapahtunut
- ketkä ovat aktiivisia toimijoita tilanteessa
- mistä häiriötilanne johtuu
- mitkä ovat tilanteen vaikutukset yhteisölle yleisesti
- mitkä ovat häiriötilanteen vaikutukset omalle toiminnalle lyhyellä ja pitkällä aikavälillä
- tilanteen kehittymisen vaihtoehdot
- mitä toimenpiteitä tilanteen hallitsemiseksi on perusteltua toteuttaa
- mitä muut toimijat tekevät
- ovatko omat resurssit riittävät
- mitä muita resursseja on käytettävissä ja miten niitä saadaan käyttöön
- resurssien jakaminen ja priorisointi
- keneltä tarvitsemme tietoa
- ketkä tarvitsevat tietoa meiltä.

Tilannekuvan muodostamisessa on erotettava 1) *tilannekuvan omalle organisaatiolle* ja 2) *muille organisaatioille välitettävä tilannekuva*.

2.9. Viestinnän ja tiedottamisen peruslinjaukset

Viestinnän peruslinjaus häiriötilanteissa on, että toimivaltainen johtovastuussa oleva viranomainen vastaa myös tilanteeseen liittyvästä viestinnästä viestintäkoordinaattorin kanssa yhteistyössä. Muut mahdollisesti toimintaan osallistuvat puolestaan vastaavat omaan toimintaansa liittyvästä viestinnästä. Laajoissa häiriötilanteissa, jotka vaikuttavat kunnan palvelutuotantoon tai muutoin kunnan eri toimialojen toimintaan, viestintä keskitetään ja yhteen sovitetaan eri toimialojen ja toimijoiden kesken.

2.10. Vastuut ja tehtävät häiriötilanteen hallinnassa

Häiriötilanteiden hallintaan liittyvät vastuut ja tehtävät vaihtelevat erityyppisiin uhkiin liittyen. Uhkakartoituksen mukainen häiriötilanteen hallintaan osallistuvien toimialojen tehtävänjako on koottu valmiusmatriisiin. Häiriötilanteiden yksityiskohtaisemmat toimintakuvaukset laaditaan toimialojen valmiussuunnitelmien päivityksien yhteydessä. Kunnan eri muodostelmat perustetaan ko. toimialan valmiussuunnitelman mukaisesti. Perustamisvastuu on sillä johtoryhmän jäsenellä, jonka vastuualueeseen kyseinen muodostelma kuuluu.

Sammutus- ja pelastusmuodostelmat

Perustamisvastuu: Lapin pelastuslaitos

Pelastusjohtaja	Markus Aarto	040 484 4000
Toimialueen päällikkö, eteläinen pelastusalue	Jyri Keränen	040 352 2276
Palomestari	Jouko Erkkilä	040 561 9867

Pelastuslaitoksen muodostelmien asemapaikat Ranualla.

Jouko Erkkilä Palomestari	Aapiskuja 6 A	040 561 9867
------------------------------	---------------	--------------

Sopimuspalokuntien muodostelmien asemapaikat Ranualla

Palokunnan päällikkö/Ranuan VPK	Jari Mällinen	040 930 6817
---------------------------------------	---------------	--------------

2.11. Pelastuslaitoksen tuki häiriötilanteen hallinnassa

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Pelastustoimintaa edellyttävissä laajoissa häiriötilanteissa (esim. suuronnettomuudet) tilanne saattaa edellyttää kaikkien pelastuslaitoksen käytössä olevien henkilöstöresurssien sitomista pelastustoimen perustehtävien hoitamiseen, jolloin kunnalle tarjottavat tukimahdollisuudet voivat olla rajallisia. Pelastuslaitos voi tukea/avustaa kuntaa häiriötilanteen hallinnassa ja kriisijohtamisessa mm. seuraavilla tavoilla:

- pitää yllä turvallisuustilannekuvaa ja tiedottaa ennalta uhkaavasta tilanteesta
- hälyttää tarvittaessa kunnan johtohenkilöstön
- pelastuslaitoksen johtokeskus avustaa kuntaa esimerkiksi tiedottamisessa
- perustaa tarvittaessa puhelinpalvelun
- antaa tarvittaessa vaaratiedotteita
- käynnistää tarvittaessa väestöhälytysjärjestelmän
- avustaa johtamisen tilannekuvan kokoamisessa ja laatimisessa
- avustaa viestiyhteyksien varmentamisessa (VIRVE-verkko).

Pelastuslaitos on nimennyt palopäällikön tai palomestarin toimimaan tarvittaessa pelastuslaitoksen yhteyshenkilönä/asiantuntijana johtokeskuksessa.

2.12. Pelastustoiminta, väestön suojaaminen ja yhteistoiminta pelastuslaitoksen kanssa

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi, eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi. Pelastuslaitoksen valmiutta kohotetaan tilanteen vaatimalla tavalla Lapin pelastuslaitoksen valmiussuunnitelman mukaisesti. Pelastustoiminnan keskeisiä tehtäviä ovat:

- paloasemien valmiuden kohottaminen sekä viesti-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien saattaminen toimintavalmiuteen

- pelastus- ja muut tarvittavat toimenpiteet tuho- ja vaaratilanteissa
- mahdollisten väestön evakuointien toteuttaminen
- toimialaa koskeva tiedotus ja valistus alueen väestölle
- omatoimisen varautumisen organisaatioiden perustaminen ja toimintavalmiuteen saattaminen
- rakenteellisen suojelun neuvonta ja ohjaus (väestönsuojien käyttökuntoon saattaminen ja tilapäisten suojarakenteiden rakentamisen ohjaaminen).

2.12.1. Yhteistoiminta

Kunnan johtokeskus ja muut yhteistoimintaviranomaiset osallistuvat pelastustoimintaan omilla organisaatioillaan. Kunnan toimialakohtaisissa valmiussuunnitelmissa esitetään konkreettiset tehtävät osallistumisessa pelastustoimintaan ja siihen varautumisesta myös poikkeusoloja varten. Pelastuslaitoksen yhteyshenkilö toimii asiantuntijana johtokeskuksessa ja avustaa yhteisen tilannekuvan ylläpidossa.

2.12.2. Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoiminnan johtaminen toteutetaan Lapin pelastuslaitoksen operaatiokeskuksen ohjeen mukaisesti. Useamman toimialan viranomaisten osallistuessa pelastustoimintaan tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja, eli pelastusviranomainen. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Tilanteen yleisjohtaja voi muodostaa avukseen viranomaisten, laitosten ja toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän ja kutsua asiantuntijoita avukseen. Kunnan eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa.

2.12.3. Väestön varoittaminen

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Väestön varoittamisen keinoja ja kanavia ovat: väestöhälyttimet, kaiutinautot, radio/televisio/teksti-TV (vaaratiedote), internet ja painettu media.

2.12.4. Väestön suojaaminen

Normaaliolojen onnettomuuksissa väestö suojautuu viranomaisen määräyksestä pääasiassa asuin- ja muihin sisätiloihin. Väestönsuojiiin suojaudutaan lähinnä poikkeusolojen vakavimmissa uhkissa viranomaisen määräyksestä. Pelastuslaitoksella ja rakennusvalvonnassa on tiedot Ranuan kunnan alueen väestönsuojista. Kunnan tarvittavat toimialat (viranomaiset) avustavat tarvittaessa väestön suojaamisessa.

2.12.5. Väestön evakuointi

Väestön evakuoinnilla tarkoitetaan viranomaisten johdolla tapahtuvaa väestön tai sen osan siirtämistä pois vaaran uhkaamalta alueelta ja sijoittamista turvalliselle alueelle sekä väestön elinedellytysten ja yhteiskunnan tärkeiden toimintojen turvaaminen evakuointitilanteessa. Väestön evakuointi on osa pelastustoimintaa, joten sen suunnittelu ja toteutus tapahtuvat pelastuslaitoksen johdolla. Kunnan tarvittavat toimialat (viranomaiset) avustavat tarvittaessa väestön evakuoinnissa evakuointisuunnitelman mukaisesti. Suppeimmillaan evakuointi voi koskea esimerkiksi yhden talon asukkaiden ja laajimmillaan useiden kuntien tai vielä laajempien alueiden koko väestön siirtämistä pois vaaran uhkaamalta alueelta ja sijoittamista turvalliselle alueelle. Lapin pelastuslaitos on laatinut evakuointisuunnitelman. Kunta on varautunut osoittamaan tilat väestösiirtotehtäviä varten. Suunnitelma kattaa normaaliajan ja poikkeusolot.

2.12.6. Omatoiminen varautuminen

Pelastuslaitos vastaa omatoimisen Ranuan varautumisen organisoinnista, toimintavalmiuteen saattamisesta ja käytöstä. Omatoimisen varautumisen toimintoja voidaan johtaa suojautumista ja evakuointeja edellyttävissä tilanteissa. Toiminnalla mahdollistetaan mm. ohjeiden perillemeno ja tilannekuvan kokoaminen. Kunnan alue toimii omatoimista varautumistoimintaa varten yhtenä suojelulohkona.

2.13. Toiminnan yhteensovittaminen

Toimintojen varmistamiseksi kunnassa toimivat tai kunnan alueella vaikuttavat eri yhteistyöviranomaiset ja -tahot nimeävät valmiussuunnittelun yhteyshenkilön, jonka tehtävänä on vastata omasta valmiussuunnittelusta ja erityistilannesuunnittelusta. Tarvittaessa em. tahot perustavat häiriötilanteen

vaatiman valmiusorganisaation ja sovittavat yhteen kunnan ja oman organisaation valmiussuunnitelmat. Näitä tahoja ovat mm.:

- tytäryhtiöt
- Lapin hyvinvointialue
- kuntayhtymät ja muut alueelliset toimijat
- naapurikunnat
- keskeiset elinkeinoelämän toimijat
- valtion paikallis-, alue- ja keskushallinto
- puolustusvoimat
- järjestöt ja seurakunta.

Yhteistoiminnan tavoitteena on taata kaikille osapuolille hyvät toimintaedellytykset, selkiyttää suunnittelua ja poistaa päällekkäisyyksiä erityisesti henkilöstön, ajoneuvojen ja tilojen varaamisessa sekä alueiden käytössä. Järjestöjen kanssa tehtävä yhteistoiminta koordinoidaan Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun VAPEPA:n Rovaniemen paikallistoimikunnan kautta.

2.14. Hälytysohje asukkaille häiriötilanteissa ja viranomaisten antama vaaratiedote

Hälytysohje kuntalaisille, mökkiläisille ja matkailijoille arjen häiriötilanteista:

Soita HÄTÄKESKUKSEEN 112

Hätäkeskukseen soittaessa kerro tapahtuneesta ja noudata tarkasti hätäkeskuksen antamia ohjeita. Jos tilanteessa et pysty soittamaan, niin huuda apua tilanteen niin salliessa. Jos saat yhteyden hätäkeskukseen, mutta et voi puhua, pidä puhelu auki avun tuloon saakka.

3. Poikkeusolojen valmiussuunnitelma, varautuminen poikkeusoloihin

3.1. Poikkeusolojen vaikutukset kunnan toimintaan ja toimintaedellytyksiin

Poikkeusoloja ovat valmiuslaissa ja puolustustilalaissa säädetty tilanteet, joiden hallitseminen ei ole mahdollista viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin tai voimavaroin.

Poikkeusoloja valmiuslain mukaan ovat (Valtionhallinnon tehostetun viestinnän ohje, Valtioneuvoston kanslia, 2019):

1. Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila
2. Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista
3. Väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat
4. Erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila sekä
5. Vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti

Valmiuslain mukaan viranomaiset voidaan oikeuttaa poikkeusoloissa rajoittamaan eräitä perusoikeuksia, mutta siinä yhteydessä käyttämään vain sellaisia toimivaltuuksia, jotka ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia laissa säädetyn tarkoituksen saavuttamiseksi. Toimivaltuuksia voidaan käyttää vain sellaisin tavoin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksen saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään nähden. Toimivaltuuksia voidaan käyttää vain, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin.

3.2. Valmiustoiminta poikkeusoloissa

Poikkeusoloihin varautuminen perustuu valmiuslakiin (1552/2011). Valmiuslain 4 §:n mukaan viranomaiset voidaan oikeuttaa poikkeusoloissa käyttämään vain sellaisia toimivaltuuksia, jotka ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia väestön suojaamiseksi, väestön ja maan talouselämän toimeentulon turvaamiseksi, oikeusjärjestyksen, perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien ylläpitämiseksi sekä valtakunnan alueellisen koskemattomuuden ja itsenäisyyden turvaamiseksi. Väestönsuojelun keskeiset suunnittelu- ja muut varautumisvelvoitteet sisältyvät pelastustoimilakiin (397/2011). Viranomaiset, yhteisöt ja yksityiset velvoitetaan laatimaan suunnitelmat, joissa määritellään väestön ja omaisuuden sekä

virastojen ja laitosten suojaamiseksi ja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi tarpeelliset toimenpiteet. Keskeistä väestönsuojeluvalmisteluissa on suojarakenteiden rakentaminen, väestönsiirtojen sekä johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien ja tietoliikenneyhteyksien ylläpitäminen.

Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992) mukaan huoltovarmuuden turvaamiseksi kaikissa oloissa on luotava ja ylläpidettävä riittävä valmius hyödykkeiden tuottamiseksi sekä tuotannon, jakelun, kulutuksen ja ulkomaankaupan ohjaamiseksi. Palvelualojen valmiussuunnitelmissa määritellään laajenevat ja väistyvät toiminnot. Laajeneviksi on katsottava ensisijaisesti elintärkeitä toiminnot. Väistyviksi toiminnoiksi katsotaan sellaiset kunnan toiminnot, joiden keskeyttämisestä ei kuntalaisille eikä kunnalle ole vakavaa haittaa tai pysyviä menetyksiä. Toiminnan keskeyttämisessä huomioidaan vapautuvien tila- ja henkilöresurssien käyttömahdollisuudet laajeneviin tehtäviin. Tehdyt päätökset saatetaan välittömästi luottamushenkilöiden tietoon.

Valmiuden säätelystä (tehostamisesta) puhuttaessa käytetään usein asteikkoa:

- perusvalmius
- tehostettu valmius
- täysvalmius.

Perusvalmiudessa organisaatio toimii silloin, kun mitään erityistä kunnan toimintoihin vaikuttavaa, ennakolta havaittavissa olevaa, häiriötä tai turvallisuusuhkaa ei ole.

Tehostettu valmius tarkoittaa valmiutta, joka on mahdollista toteuttaa toimialakohtaisin, häiriötilanteesta selviytymisen edellyttämin sisäisin päätöksin ja viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin silloin, kun on saatu ennakkovaroitus tai tieto uhkaavasta vaarasta tai kansainvälisen tilanteen kiristyminen sitä edellyttää.

Täysvalmius tarkoittaa valmiutta, jonka saavuttaminen ei onnistu ilman viranomaisten lisätoimivaltuuksia. Näistä toimivaltuuksista on säädetty valmiuslaissa ja niitä voidaan ottaa käyttöön, jos valtioneuvosto, yhteistoiminnassa presidentin kanssa, toteaa maassa vallitsevan poikkeusolot.

3.3. Kunnan hallinto poikkeusoloissa

Kunnan hallinto saattaa poikkeusoloissa edellyttää erityisjärjestelyjä. Valmiuslain 108 §:ssä on säädetty kunnan hallinnosta. Poikkeusoloissa valtuusto voidaan kutsua koolle välittömästi. Valtuusto on päätösvaltainen, kun puolet valtuutetuista on läsnä. Jos valtuustoa ei saada koolle päätösvaltaisena ja edellytetään välitöntä päätöksentekoa, on kunnanhallituksella oikeus päättää valtuuston päätettäväksi säädetyistä asioista. Tämä koskee kunnan hallinnon järjestämistä, johto- ja hallintosääntöä, toimivallan siirtämistä, talousarviota ja veroja sekä muita valtuuston päätettäväksi säädettyjä asioita. Nämä päätökset on saatettava mahdollisimman pian valtuuston päätettäväksi. Kunnanhallituksen päätös on voimassa, kunnes valtuusto on päättänyt asiasta. Valmiuslain toimivaltuuksilla pyritään nopeuttamaan ja joustavoittamaan kunnan päätöksentekoa, sillä tilanteiden hallitseminen edellyttää usein nopeaa reagointia. Myös toimielinten koolle kutsuminen saattaa olla vaikeaa tai mahdotonta. Kokousten pitämisessä hyödynnetään tietoliikenne- ja etäyhteyksiä.

3.4. Valmiustoiminta poikkeusoloissa

Poikkeusolojen siirtymisen perusteet ilmoitetaan kunnille valtioneuvoston antaessa asetuksen, jolla todetaan maassa vallitsevan poikkeusolot. Menettelyä edeltää yleensä ennakolta havaittavissa oleva uhka, josta kunnat saavat ennakkotiedon valtionhallinnosta. Ennakkotiedon saatuaan uhkan arvioidulla vaikutusalueella sijaitseva kunta ryhtyy toimenpiteisiin siirtyäkseen tehostettuun valmiuteen. Tällöin tiedetään, mihin kunnan toimintoihin uhka kohdistuu ja voidaan ennakoida sen vaikutuksia kunnan toimintaan ja asukkaisiin. Tehostetussa valmiudessa toimitaan vielä hallinnonalakohtaisin sisäisin päätöksin. Toiminta on yhteistoimintatahojen ja kunnan omien toimintojen jatkuvuuden varmistamista, poikkeusolojen ja väestösuojelusuunnitelmien tarkastamista, kriisijohtamisen toimivuuden testaamista ja tarvittaessa parantamista. Tällöin suoritetaan myös viimeiset kriittisten materiaalien ja laittein täydennyshankinnat. Asetuksen astuessa voimaan siirrytään täysvalmiuteen ja toimitaan niitä toimintavaltuuksia käyttäen, jotka valmiuslaissa säädetään.

3.5. Varausjärjestelyt ja varaamisen vastuut

3.5.1. Henkilöstön varaamisen vastuut kuntakonsernissa

Kunta tekee VAP-esitykset (Vapautettu aseellisesta palveluksesta) puolustusvoimien kanssa tehdyn yhteistoiminta-asiakirjan yhteistoimintaperiaatteiden mukaisesti. Henkilöstön varaaminen tehdään keskitetysti valmiussuunnittelun yhteyshenkilön kokoamana.

3.5.2. Vastuut rakennusvarauksista

Poikkeusolojen toimintoja varten tehdyt rakennusvaraukset ehkäisevät päällekkäisiä eri toimijoiden tilojen käyttöä koskevia suunnitelmia.

Rakennusvaraukset tehdään keskitetysti valmiuspäällikön johdolla ja toimitetaan AVI:lle.

3.6. Väestönsuojelutehtävät ja väestönsuojeluorganisaatio

Väestönsuojelutehtävien jako varautumisessa on seuraava:

- osa pelastuslaissa tarkoitettuun pelastustoimintaan osallistumista aseellisissa selkkauksissa ja niiden aikana tapahtuvissa onnettomuuksissa; suunnittelu tapahtuu pelastuslaitoksen johdolla ja yhteen sovittamana
- osa muuta toimintaa kuin pelastustoimintaa; kukin viranomainen, toimiala tai organisaatio hoitaa sille kuuluvia väestönsuojelutehtäviään ko. hallinnonalan lainsäädännön mukaisesti sekä ottaa ne huomioon varautuessaan toimintaansa aseellisissa poikkeusoloissa

Kunnan ei tarvitse tehdä erillisiä väestönsuojelusuunnitelmia, vaan kullekin hallinnonalalle kuuluviin väestönsuojelutehtäviin varautuminen ja niihin liittyvä suunnittelu sisältyy muuhun valmiussuunnitteluun ja muun muassa onnettomuuksia varten muutoinkin tehtävään suunnitteluun.

4. KÄSITTEET

Varautuminen on toiminta, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa sekä erityistilanteissa. Varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuusriskien hallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus sekä valmiusharjoitukset

Valmiussuunnittelu normaaliaikana laadittava ja ylläpidettävä kuvaus toimenpiteistä, joilla varmistetaan toiminta vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa.

Uhkamalli on yleisellä tasolla oleva kuvaus turvallisuusympäristön häiriöistä, jotka toteutuessaan mahdollisesti vaikuttavat kansalaisten elinmahdollisuuksiin ja turvallisuuteen. Uhka- mallissa esitetään uhkan luonteen mukaisesti sen vaikutusmekanismi, lähde, kohde ja vaikutus kohteessa, todennäköisyys sekä luettelaa uhkamalliin kuuluvat vakavimmat erityistilanteet. (Turvallinen Suomi: Tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta, 2018)

Uhka-arvio on toimivaltaisen viranomaisen uhkamallin pohjalta laatima vastuullaan oleviin tehtäviin ja erityistilanteisiin liittyvä arvio, jossa konkreettisesti käsitellään uhkan lähdeä, kohdetta, toteutumistapaa, todennäköisyyttä, vaikutuksia tehtävien hoitamiseen sekä vasta-toimenpidemahdollisuuksia ja niiden valmisteluun tarvittavaa aikaa. (Turvallinen Suomi: Tieto- ja Suomen kokonaisturvallisuudesta, 2018)

Häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan turvallisuutta, toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimi- joiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Uhkamalleihin sisältyy lukuisia häiriötilanteita, joihin varautuminen on ministeriöiden vastuulla. Häiriötilanteita voi esiintyä sekä normaalioloissa että poikkeusoloissa. Normaalioloissa esiintyvät häiriötilanteet hallitaan viranomaisten tavanomaisin toimivaltuuksin tai voimavaroin. (Valtionhallinnon tehostetun viestinnän ohje, Valtioneuvoston kanslia, 2019)

5. SUUNNITELMAN LIITTEET

Kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan liitteet ovat salaisia julkisuuslain (621/1999) 24 §:n perusteella:

- Johtokeskuksen työjärjestys
- Johtokeskuksen hälytysohje nimi- ja yhteystietoineen
- Kunnan eri toimialojen valmiussuunnitelmat
- Tytäryhteisöjen valmiussuunnitelmat
- Kriisiviestintäsuunnitelma ja kriisiviestintäohje
- Riskikartoitus- ja haavoittuvuusanalyysi
- Informoitavien luottamushenkilöiden yhteystietolomake
- Elintärkeiden toimintojen ja palveluiden jatkuvuudensuunnitelma
- Valmiuslaki
- Pelastuslaki

SUUNNITELMAN JAKELU

- Ranuan kunta, kunnanjohtaja
- Ranuan kunta, valmiussuunnittelun vastuhenkilöt
- Ranuan Infra Oy, toimitusjohtaja
- Ranuan Vuokra-asunnot Oy, toimitusjohtaja
- Ranuan Seudun Matkailu Oy, toimitusjohtaja
- Lapin pelastuslaitos
- Lapin hyvinvointialue